

TECNOLOGIA

NEREIDA CARRILLO
BARCELONA

Més d'una quinzena de dones catalanes han experimentat la mort i, tanmateix, continuen vives. Això s'explica perquè la seva va ser una mort virtual, emmarcada en un experiment del grup de recerca en neurociències Event Lab, de la Facultat de Psicologia de la Universitat de Barcelona (UB). Els científics volien saber què passa quan s'exposa algú a una vida i a una mort fictícies. I han descobert que viure i morir en un entorn virtual provoca canvis vitals en el món real i redueix l'angoixa que pot provocar l'horitzó del final de la vida.

“La mort és un camp en què no pots experimentar si no és a través de la realitat virtual”, explica Ramon Oliva, doctor en informàtica i un dels investigadors. Engrega l'ordinador i ho prepara tot per reproduir un extracte del darrer experiment relacionat amb la mort que han impulsat. La meitat de l'habitació està recoberta d'una tela negra i al mig, sobre una cadira, reposa un casc i unes ulleres de realitat virtual que conviden a submergir-se en un altre escenari, en aquest cas una illa. És l'experiment en què han participat una quinzena de dones i en què han volgut simular una vida i una mort virtuals en una illa dissenyada per a l'ocasió. “Les usuàries entraven durant sis dies consecutius en aquest món virtual –explica Oliva–, en què els seus avatars van evolucionant”. Neixen, maduren i deixen d'existir.

Canvis després d'un repàs vital

Les dones ignoraven el propòsit de l'experiment, no es coneixien en el món físic i no podien parlar entre elles, només interactuaven per gestos en un món virtual en què van haver d'aprendre a col·laborar per fer determinades tasques. Després experimenten la mort de les seves companyes i, finalment, el seu. Morir virtualment ha sacsejat la seva vida fora del laboratori, la seva vida real, i els ha aportat canvis positius. Ho explica el codirector d'Event Lab i professor ICREA de la UB Mel Slater: “La principal troballa psicològica que hem fet és que hi ha algunes similituds amb el que passa quan la gent viu una experiència pròxima a la mort: es preocupen més pels altres, s'interessen més per qüestions globals i es deixen de preocupar per aspectes materials”.

Els investigadors han publicat els resultats de la recerca a la revista científica *PLOS ONE*, en què descriuen com han recreat la mort de les participants en el projecte. Tot comença amb una visió que es torna borrosa, el so dels batecs del cor virtual i, més tard, un crit de dolor. Després, el punt de vista canvia i les participants poden veure el seu cos –el del seu avatar– inert a sota dels seus ulls. Més tard, les usuàries viuen un ràpid resum de les seves experiències a l'illa fictícia –un exercici que simula el repàs de la vida en imatges, una revisió que algunes persones que han estat a punt de morir asseguren que experimen-

Una experiència virtual de la mort per perdre-hi la por

Els experts estudien els efectes de morir simuladament i la seva aplicació a les cures pal·liatives

Ulleres de realitat virtual per ajudar a entendre la mort, en una investigació de la Facultat de Psicologia de la UB. MARC ROVIRA

Més preocupats del traspàs dels sers estimats que del propi

¿Tenim por a la mort o vivim ignorant aquest final? ¿Ens esglaia el nostre traspàs o més aviat el dels altres? “Generalment vivim sense tenir por a la mort o sense pensar-hi”, afirma la psicòloga experta en l'atenció en emergències i tractament del dol Anna Romeu. “Només hi pensem quan alguna situació ens obliga a fer-ho, com per exemple una malaltia terminal o alguna experiència que ens ha fet sentir que en algun moment la nostra vida corria perill”. Segons la psicòloga, als humans els espanta més la mort d'algú estimat que la pròpia. Almenys així ho constata en els grups de dol amb què treballa. Per a Romeu, la pròpia mort no horroritza

els humans perquè ignoren realment en què consisteix; el que espanta, segons la psicòloga, és el patiment previ a la mort, el fet de perdre's coses importants o marxar amb alguna cosa pendent. Però si la mort esporugeix, per a Romeu, “hi ha poca cosa a fer, perquè és una por molt realista”. L'experta creu que en aquests casos és necessari que els professionals sanitaris siguin empàtics i la família i l'entorn pròxim, molt respectuosos: “S'ha de respectar la manera de ser de la persona que està al final de la seva vida. Hi ha persones que necessitaran compartir-ho, obtenir respostes o arreglar temes pendents. I des de l'entorn se li ha de facilitar”.

ten-. I seguint aquestes fabulacions o relats, el procés continua amb una llum al final del túnel.

“Al principi –explica Oliva– la gent no entenia el que estava passant. Però un cop eren a dalt, quan veien el seu cos a terra i els passava la vida per davant, prenen consciència que s'havien mort en aquell moment. No ho descrivien com una cosa dolorosa. Simplement, quan s'acabava l'experiment, sentien pena de no poder tornar a aquest món virtual”. La prova ha comptat amb el vistiplau de la comissió bioètica de la Universitat de Barcelona. Slater deixa clar que no és que ell cregui que hi ha certa existència després de la vida, sinó que han pres aquests relats o creences com a punt de partida per a l'experiment. “És possible que el nostre món real sigui com la realitat virtual –apunta Slater– i que, al morir, passem a un altre pla des del qual podem observar aquesta vida com si fos virtual”. A més, l'investigador afegeix que “de forma inconscient, el cervell pot prendre aquesta experiència com a model de la nostra existència”.

Una por apaivagada

L'illa de la mortalitat virtual no és l'únic assaig que Event Lab ha realitzat sobre la mort. En un altre experiment exposen algunes persones a una experiència en realitat virtual en què s'identifiquen amb un avatar, que poc després sobrevolen i poden visualitzar des de fora, creant la il·lusió que hi ha una mena d'“ànima” o consciència deslligada del cos. L'equip d'investigació de l'experiment va concloure que viure aquesta consciència fora del cos virtual redueix l'ansietat per la mort en el món físic. Slater explica les raons que hi ha darrere d'això: “Apunta a la possibilitat d'alguna mena de supervivència a la mort. Encara que el cos mori, encara hi ha alguna mena de consciència”.

L'experiment deixa clar que si s'aconsegueix enganyar el cervell, el dolor per la mort és més baix. Tant és així que alguns oncòlegs i altres professionals del món de la sanitat ja s'han interessat per l'experiment i han analitzat la seva possible aplicació a malalts terminals. Per a la psicòloga Anna Romeu, experta en l'atenció en emergències i tractament del dol, la realitat virtual pot ajudar a mitigar la por a la mort en les persones de la mateixa manera que ho poden fer les creences religioses: “Si tens una resposta de què passarà després, et quedes més tranquil. En aquest sentit, pot ajudar com ajuda la religió, perquè et construeix una possible situació després de la mort”.

“La realitat virtual és una eina molt potent”, recalca Pierre Bourdin, doctor en psicologia que, juntament amb la professora Itxaso Barberia, completa l'equip investigador. Bourdin ressalta les potencialitats dels entorns virtuals per a la teràpia o la prevenció del risc. De fet, des d'Event Lab estan col·laborant amb la Generalitat amb l'objectiu d'aplicar la realitat virtual en la rehabilitació de maltractadors i també han provat l'eficiència d'aquesta tècnica en la lluita contra el racisme. ■